

УДК 37.017.4:331.101

ЕТНОСТИЛЬ ЯК ОСНОВА ДИЗАЙН-ПРОЄКТУВАННЯ НОВИХ ВИРОБІВ УЧНЯМИ ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

МАЧАЧА Тетяна
Інститут педагогіки НАПН України, Україна
tmachacha@ukr.net

Розкрито актуальність відображення у змісті профільної середньої технологічної освіти основ створення виробів в етностилі за структурою дизайн-проектування. Адаптовано поняття етностилю, етнодизайну, структури дизайн-проектування до умов шкільної освіти.

Ключові слова: профільна середня технологічна освіта, етностиль, дизайн-проектування, етнодизайн, декоративно-ужиткове мистецтво.

ВСТУП

Прагнення української держави посісти гідне місце в світовому співтоваристві, її повноцінне входження в загальнолюдську культуру можливе за умови, з одного боку, критичного осмислення глобалізаційних процесів і доцільне долучення до них, розвитку «Освіти 4.0», яка відповідає потребам промислової революції 4.0, з іншого – пошуку шляхів до гармонізації суспільного життя, дизайн-середовища на основі розвитку потенціалу власної, дуже старої і високорозвиненої культури. На думку фахівців, глобалізація, як процес формування всесвітньої історії, не стосується національних культур – людство буде залишатися «етнічним Архіпелагом» [1; 2]. Глобалізується інформаційний простір, виробництво, економіка, шоу-бізнес, масова культура тощо, але не національна культура.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Якщо ми, громадяни своєї держави, не спроможемося створити впізнаваний у світі національний і культурний імідж України, сильну культурну традицію, зокрема й у різних сферах сучасного виробництва, то будемо слабкі, нецікаві та беззахисні в сучасному світі, будемо неспроможні брати гідну участь у діалозі світових культур.

Профільна середня технологічна освіта в українській школі, враховуючи сучасні виклики, покликана здійснювати трансформацію національних і загальнолюдських цінностей соціокультурного досвіду людства у сфері виробництва в особистісний досвід учнів, виявляти споріднену їхнім інтересам, здібностям і потребам діяльність,

забезпечувати гідне професійне життя в мінливих умовах ринку праці, розвивавати готовність і здатність долучатися до творення сучасної виробничої культури власного народу, держави на основі етнокультурних, національних традицій.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Школа нині не повинна зосереджуватися на підготовці учнів до життя, як це було в індустріальну епоху, основною її функцією в сучасних умовах розвитку суспільства є – організація навчання в контексті життя учнів, реалізація їхнього творчого потенціалу, розвитку готовності і здатності бути не лише носієм культури власного народу, але й активним її творцем, гідно репрезентувати себе, свою державу, реально впливати на соціальність, успішно долати неминучі життєві труднощі [6, 7].

Профільне навчання технологій організовується на основі розв'язання реальних проблем стосовно створення і гармонізації дизайн-середовища, естетичного і зручного предметно-просторового й візуально-інформаційного простору, зокрема через свідоме дизайн-проекування і виготовлення виробів в етностилі.

Етностиль кожного народу є цінністю високого ґатунку, яка несе просвітництво, розвиває духовність, добродійність, естетику, готовність і здатність самопізнання й самовираження істинного в людині, відображає ідентичність народу, держави, людини – їхню справжність, вільний вияв буття, постійне прагнення свободи. Для того, щоб бути продовжувачем і творцем етностилю в будь-якій сфері діяльності потрібно якнайглибше зануритися в історію і культуру свого народу, вивчити народні традиції, опанувати основами декоративно-ужиткового мистецтва.

Декоративно-ужиткове мистецтво є джерелом творення етностилю, який постає на розмаїтті матеріалів, технік виготовлення, удосконаленні форм, розвитку орнаментальної культури, колористики тощо. Переосмислення народних мистецьких традицій як джерела продукування ідей у дизайн-проекуванні нових виробів є основою для творення етностилю.

Історія творення етнічного стилю на теренах України сягає глибини тисячоліть, впродовж яких постійно додавалися все нові і нові культурні надбання. Це довготривалий розвиток духовної і матеріальної культури народу, його предметного світу.

Етностиль – це відображення самотності, художньо-образних уявлень конкретного народу чи культурного регіону світу про навколишній світ у створених предметах, основа дизайн-проекування нових предметів, підґрунтя для творення духовно-матеріальної культури, розвитку підприємливості та інновацій.

Дизайн-проекування є однією з форм організації сучасного виробництва, процесом створення нових виробів, який має логічну структуру, відповідні стадії й етапи: підготовчо-аналітичну (виявлення проблем, вибір об'єкта проектування, визначення критеріїв, яким має відповідати об'єкт проектування тощо), художнє моделювання (дизайн-аналіз виробів аналогів, генерування ідей, створення образу об'єкта проектування тощо), конструювання (планування покрокових дій щодо реалізації задуманого: розробка конструкції, побудови; добір матеріалів тощо), технологічну підготовку до виготовлення виробів в етностилі (визначення послідовності технологічних операцій виготовлення об'єкта проектування), виготовлення проектного зразка, рефлексії, оцінювання і самооцінювання процесу і результатів проектування [5, с. 129].

Етнодизайн – це процес і результат дизайн-проекування корисних, зручних й естетичних виробів в етностилі. Він доцільно поєднує вирішення практичних, ергономічних і естетичних проблем та творче бачення митця. Є проявом духовної і матеріальної культури, засобом національної самоідентифікації, самоактуалізації і самовираження митця в сучасному соціокультурному просторі, його зв'язку з багатовіковою культурою пращурів.

ВИСНОВКИ

Практика звернення до народних мистецьких традицій під час дизайн-проекування нових виробів в етностилі учнями профільної середньої технологічної освіти є оправданою.

Етностиль є підґрунтям для створення культуротворчого дизайн-середовища, в якому учні стають суб'єктами, здатними творити власними емоційно-вольовими зусиллями, розумом і руками художньо-матеріальні вироби, розв'язувати реальні життєві проблеми, навчатися підприємливості, долати труднощі, приносити радість і користь собі та іншим, усвідомлено змінювати український світ на краще, творити його пізнаваність у світовому культурно-мистецькому просторі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дзюба І. М. З криниці літ: тритомовик. К.: Обереги: Гелікон, 2001. (Сер. «Укр. модерна л-ра»). Т. II. 848 с.
2. Кримський С. Б. Запити філософських смислів. К., 2003. 239 с.
3. Мачача Т., Сидоренко В. Проектно-технологічна культура як соціокультурна та педагогічна проблема. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2009. С. 30–34.
4. Мачача Т. С. Формування проектно-технологічної культури учнів основної школи у процесі трудового навчання : дис... канд. наук: 13.00.02. Київ , 2011 . 233 с.
5. Machacha T. Cultural and creative potential of technological education content of the secondary school pupils. *Intercultural Communication*. 2016. Vol. 1/1. P. 122–135.

6. Мачача Т. С., Юрженко В. В. Стратегії розвитку технологічної освіти в середній загальноосвітній українській школі: наскрізність змісту і структури. *Український педагогічний журнал*. 2017. Вип. 2. С. 58–68.
7. Піддячий М.І. Соціально-професійний розвиток старшокласників: праця як основа життєдіяльності та поступу. *Технології інтеграції змісту освіти*: зб. наук. праць всеукраїнського круглого столу, 12 березня 2018 р., Полтава. 2018. №10. С. 98–108.

MACHACHA T.

ETHNIC STYLE AS THE BASIS OF DESIGN DESIGNING OF NEW PRODUCTS BY THE PUPILS OF PROFILE SECONDARY TECHNOLOGICAL EDUCATION

The relevance of reflection in the content of the profile secondary technological education of the foundations of the products creation in the ethnic style by the structure of design designing is revealed. The main function of the modern content of school technological education is determined. The concept of ethnic style, ethnic design, structure of design designing is adapted to the conditions of school education.

Key words: *profile secondary technological education, ethnic style, design designing, ethnic design, arts and crafts.*